

ВІДГУК
офіційного опонента
завідувачки кафедри педагогіки, психології,
початкової, дошкільної освіти та управління закладами освіти
Закарпатського угорського університету імені Ференца Ракоці II,
доктора педагогічних наук, професора БІДИ Олени Анатоліївни
щодо дисертаційного дослідження ВАН Хунміна на тему:
«Дослідження та практика професійної підготовки сільської молоді в коледжах
Китайської Народної Республіки як складника стратегії подолання бідності»,
подане на здобуття ступеня доктора філософії
за спеціальністю 011 «Освітні, педагогічні науки»
галузі знань 01 «Освіта/Педагогіка»

З метою здійснення експертизи дисертації Ван Хунміна нами було проаналізовано її зміст й основні наукові праці дисертанта. Узагальнені результати викладено у наступних положеннях.

Актуальність теми наукової роботи та її зв'язок із галузевими науковими програмами. В умовах технологічних проривів у багатьох галузях, високих темпів економічного та соціального розвитку в Китайській Народній Республіці, актуальним все ж є вирішення проблеми подолання бідності, яка залишається одним із головних викликів для країни. За цих умов тема професійної підготовки молоді в коледжах Китаю набуває особливої ваги, оскільки вона дозволяє виявити нові можливості розвитку працевлаштування, підприємництва та самореалізації для молодих людей, зокрема, вихідців із сільської місцевості, де мешкає найбільша кількість бідного населення. Професійна підготовка сільської молоді дедалі частіше розглядається як один із дієвих механізмів соціально-економічного розвитку сільських територій і подолання бідності в КНР. У контексті державної стратегії відродження села професійна освіта в коледжах набуває особливого значення, оскільки дозволяє здобувати вихідцям із сільських малозабезпечених родин необхідні компетентності за обраною спеціальністю, що підвищує їхню конкурентоспроможність на ринку праці. Це відкриває реальні можливості працевлаштування для молодих людей, їхньої професійної самореалізації та може докорінним чином змінити рівень не тільки їхнього достатку, а й навіть їхніх родин.

У цьому контексті актуальність теми дисертації Ван Хунміна не викликає сумнівів, відповідає запитам і потребам освітньої системи та суспільства загалом, сприяючи відродженню села та подоланню бідності в Китайській Народній Республіці, а її результати є важливими для педагогічної науки та практики.

Тема дисертаційного дослідження є складовою науково-дослідної роботи кафедри педагогіки Національного університету біоресурсів і природокористування України за темою: «Теоретико-методичні основи навчально-виховної роботи у природоохоронних та аграрних вищих навчальних закладах» (номер державної реєстрації 0115U003561). Дослідження також виконано в межах проєкту «Дослідження стратегій сприяння працевлаштуванню випускників професійних коледжів у контексті відродження сільських районів» (JYB2023178), що належить до проєктів зайнятості та підприємництва 2022 року для коледжів та університетів провінції Хенань.

Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Високий ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації Ван Хунміна забезпечується застосуванням цілісної методологічної системи і завдяки чітко сформульованому та коректно визначеному науковому апарату дослідження. Представлені у роботі наукові положення та висновки, викладені автором, свідчать про цілісність проведеного дослідження та їх наукову обґрунтованість. На високому науковому рівні дисертант визначив мету, завдання, методи дослідження. Прослідковується чітка структура дисертації, складові якої спрямовані на досягнення поставленої мети.

Надійність та висока якість отриманих результатів стали можливими завдяки застосуванню збалансованого інструментарію, який об'єднав кілька груп методів, а саме: теоретичних (аналіз, класифікація наукових даних, синтез, порівняння й узагальнення даних, моделювання); емпіричних (методи анкетування, опитування, тестування, бесіди); методів математичної статистики (статистична обробка даних, порівняння середніх арифметичних); графічного зображення результатів.

Усі підсумкові положення дисертації є закономірним наслідком опрацьованого теоретичного та емпіричного матеріалу й чітко корелюють із визначеною метою й завданнями роботи. Висновки, представлені наприкінці кожного розділу, яскраво демонструють і підкреслюють наукову новизну проведеного дослідження.

Додатковим свідченням обґрунтованості наукових положень є репрезентативна теоретична база, яку становлять узагальнені результати вивчення 203 найменувань, із них 182 іноземними мовами.

Наукова новизна і теоретичне значення одержаних результатів. Найсуттєвіші наукові результати, що містяться в дисертаційному дослідженні Ван Хунміна, безперечно, сконцентровані у науковій новизні, яка полягає в тому, що:

– *уперше* визначено, теоретично обґрунтовано і експериментально перевірено комплекс організаційно-педагогічних умов, які сприяють професійній підготовці сільської молоді в коледжах Китайської Народної Республіки як складника стратегії подолання бідності (організація співпраці ключових соціальних суб'єктів для мотивування сільської молоді до здобуття професійної освіти, актуальної для відродження сільських регіонів; розвиток системи консультування та посилення ролі консультантів у коледжах з метою надання допомоги студентам у плануванні кар'єри та успішному працевлаштуванні; підвищення цифрової компетентності студентів для застосування цифрових технологій у процесі майбутньої професійної діяльності; пропагування серед студентів успішного досвіду працевлаштування випускників коледжів у сільській місцевості відповідно до отриманої спеціальності та кваліфікації з високим рівнем доходів та кар'єрними досягненнями);

– *розроблено і експериментально перевірено* структурно-функціональну модель процесу професійної підготовки сільської молоді в коледжах Китайської Народної Республіки як складника стратегії подолання бідності, яка містить цільовий, стратегічно-нормативний, методологічний, операційно-діагностичний та результативний блоки;

– *удосконалено* організаційно-методичне забезпечення професійної підготовки сільської молоді в коледжах Китайської Народної Республіки як складника стратегії подолання бідності (авторський спецкурс «Взаємодія зі штучним інтелектом»);

– *дістали подальшого розвитку* методи професійної підготовки сільської молоді в коледжах Китайської Народної Республіки як складника стратегії подолання бідності (розвиток системи консультування з питань розвитку кар'єри та працевлаштування, підвищення цифрової компетентності студентів шляхом використання освітніх платформ, формування здатності до підприємницької діяльності та започаткування бізнесу).

Значення для науки і практики одержаних автором результатів, їх впровадження.
Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що розроблено та впроваджено матеріали, які сприяють підвищенню ефективності профорієнтаційної роботи, професійної підготовки в коледжах та працевлаштуванню їх випускників, а також авторський спецкурс «Взаємодія зі штучним інтелектом».

Результати дисертаційного дослідження впроваджено в освітню практику Відокремленого структурного підрозділу «Боярський фаховий коледж НУБіП України» (довідка № 7 від 20.01.2026 р.), Відокремленого структурного підрозділу «Ірпінський фаховий коледж НУБіП України» (довідка № 10 від 19.01.2026 р.), Відокремленого структурного підрозділу «Рівненський фаховий коледж НУБіП України» (довідка № 13 від 19.01.2026 р.).

Рекомендації щодо використання результатів і висновків дисертації. Матеріали дисертації можуть бути використані у процесі професійної підготовки фахівців у коледжах, для створення профільних спецкурсів, спрямованих на розвиток інформаційної компетентності студентів, а також для розроблення підручників, навчальних посібників, методичних рекомендацій тощо.

Повнота висвітлення результатів дослідження в опублікованих наукових працях. Основні положення та результати дисертації висвітлено у 10 наукових працях, з яких стаття у закордонному виданні, проіндексованому у базах даних Scopus та/або Web of Science Core Collection, 3 статті у наукових виданнях, включених до Переліку наукових фахових видань України, 2 статті у наукових виданнях інших держав, 4 тези наукових доповідей.

Особистий внесок здобувача у публікаціях, написаних у співавторстві, полягає у характеристиці державних стратегій і програм для усунення нерівності між доступом до освіти випускників міських і сільських шкіл; виокремленні на основі аналізу вимог роботодавців із урахуванням стрімкого розвитку інформаційних технологій soft skills, важливих для професійної діяльності; розробленні пропозицій і рекомендацій щодо покращення підготовки студентів до працевлаштування, включаючи посилення практичного навчання, розвиток професійних навичок та зміцнення співпраці між коледжем та підприємством.

Зміст, обсяг та кількість друкованих праць відповідають вимогам МОН України щодо публікацій основного змісту дисертації на здобуття ступеня доктора філософії і надають автору право публічного захисту дисертаційного дослідження.

Достовірність і надійність отриманих результатів забезпечені логікою побудови наукового дослідження, використанням комплексу методів, адекватних його меті, предмету, завданням, аналізом даних.

Оцінка структури та змісту дисертації. Текст дисертаційного дослідження чітко структурований, зв'язний, цілісний, завершений. Кожен наступний розділ чи підрозділ органічно пов'язаний з попереднім і доповнює його. Такий підхід дисертанта сприяв розкриттю теми дослідження, виконанню поставлених завдань, які є конкретні та відповідають поставленій меті дослідження.

Дисертація складається із анотації, вступу, трьох розділів, висновків до них, загальних висновків, списку використаних джерел (203 найменувань, із них 182 – іноземними мовами), 4 додатків. Загальний обсяг роботи становить 205 сторінок. Дисертація містить 9 рисунків та 15 таблиць.

У вступі автором обґрунтовано актуальність теми дослідження, окреслено сучасний стан проблеми, представлено зв'язок роботи з науковими програмами і темами. Чітко сформульовані мета, об'єкт, предмет, методи дослідження, завдання дослідження, які є досить конкретними та відповідають поставленій меті, викладено наукову новизну й практичне значення одержаних результатів; подано відомості про апробацію, впровадження результатів дослідження; представлено інформацію про публікації за темою дисертації, її структуру й обсяг. Виокремлено особистий внесок автора.

У першому розділі дисертаційного дослідження **«Професійна підготовка сільської молоді як педагогічна проблема»** проведено аналіз праць китайських і зарубіжних дослідників щодо проблеми подолання бідності. За результатами аналізу констатовано, що одним із головних чинників, який суттєво впливає на наявність бідності, є відсутність у певної частини населення, переважно віддалених або сільських районів, доступу до якісної освіти. Уточнено ключові поняття дослідження, такі як «професійно-технічна освіта», «професійна орієнтація сільської молоді», «політехнічний коледж». Зокрема, здобувач тлумачить термін «професійно-технічна освіта», спираючись на положення Закону про професійно-технічну освіту Китайської Народної Республіки, як систему підготовки висококваліфікованих технічних фахівців, які володіють професійною етикою, науковою культурою і професійними знаннями, технічними вміннями та іншими комплексними професійними якостями.

Варто відмітити, що автор акцентував увагу на основних державних стратегіях і програмах для усунення нерівності між доступом до освіти, які реалізуються з метою подолання бідності у Китайській Народній Республіці. Однією з них є розвиток професійної освіти з розширенням доступу до неї сільської молоді.

Відзначено, що політехнічні коледжі є важливими структурними елементами сучасної системи професійної освіти, що забезпечують поєднання теорії з практикою, швидке реагування на ситуацію на ринку праці й запити роботодавців, можливість прямого виходу випускників на ринок праці, залучення практиків до викладання й широку пропозицію практик і стажування на виробництві.

У другому розділі дисертації **«Науково-методичне забезпечення процесу професійної підготовки сільської молоді в коледжах Китайської Народної Республіки»** розглянуто інноваційні системи організації професійної освіти в коледжах КНР. Серед шести проаналізованих здобувачем таких систем («Навчальний центр», «Забезпечення людськими ресурсами», «Кругообіг інтелекту», «Відрядження і супровід», «Диверсифіковане спільне управління», «Цифрове село»), особлива увага приділена особливостям «Цифрового села», що знайшло логічне відображення в експериментальній частині дисертаційного дослідження.

З метою визначення дієвих організаційно-педагогічних умов, які сприяють професійній підготовці сільської молоді в коледжах Китайської Народної Республіки як складника стратегії подолання бідності, автор вдало застосував метод експертних оцінок. Такий підхід дозволив дисертанту виокремити чотири організаційно-педагогічні умови, які були реалізовані під час проведення експерименту. Серед них на особливу увагу заслуговує розвиток системи консультування та посилення ролі консультантів у коледжах з метою надання допомоги студентам у плануванні кар'єри та успішному працевлаштуванні. Така умова, з одного боку, відображає специфіку системи професійної освіти у коледжах Китаю, а з іншого – могла би бути запроваджена у вітчизняних закладах передвищої фахової освіти для підвищення ефективності професійної самореалізації.

Розроблена здобувачем модель процесу професійної підготовки сільської молоді в коледжах Китайської Народної Республіки як складника стратегії подолання бідності дозволила систематизувати його складники та взаємозв'язки з метою відображення послідовності етапів формування готовності студентів до роботи у сільській місцевості в контексті реалізації стратегії її відродження.

У третьому розділі дисертаційного дослідження **«Експериментальна перевірка ефективності організаційно-педагогічних умов забезпечення професійної підготовки сільської молоді в коледжах КНР»** автор переконливо підтвердив ефективність виокремлених організаційно-педагогічних умов, які сприяють професійній підготовці сільської молоді в коледжах Китайської Народної Республіки як складника стратегії подолання бідності. Цьому значною мірою сприяли результати наукового проєкту «Дослідження стратегій сприяння працевлаштуванню випускників професійних коледжів у контексті відродження сільських районів», що належить до проєктів зайнятості та підприємництва для коледжів та університетів провінції Хенань, і був виконаний під керівництвом дисертанта.

На високу оцінку заслуговує авторський спецкурс «Взаємодія зі штучним інтелектом», запроваджений в освітній процес Піндіншанського політехнічного коледжу, в якому було враховано комплекс визначених організаційно-педагогічних умов. Варто відзначити, що у вивченні цього спецкурсу взяли участь студенти, які були переважно вихідцями із сільської місцевості.

Наведені результати педагогічного експерименту засвідчили позитивну динаміку сформованості готовності сільської молоді до роботи у сільській місцевості в контексті реалізації стратегії її відродження та подолання бідності, що було підтверджено застосуванням відповідних методів математичної статистики.

Загальні висновки структуровані, повністю відповідають сформульованим завданням та змісту самої роботи і впливають з її основних положень.

Дотримання принципів академічної доброчесності. Дисертація є самостійно виконаною науковою працею, яка містить обґрунтовані висновки. Порухення принципів академічної доброчесності не виявлено.

Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації. Позитивно оцінюючи дисертаційне дослідження Ван Хунміна, вважаємо за доцільне висловити окремі зауваження та побажання:

1. У підрозділі 1.1 автор звертається до зарубіжного досвіду подолання бідності шляхом професійної підготовки сільської молоді, зокрема в Індії, Пакистані, Нігерії. Було б доцільно більш глибоко проаналізувати досвід цих країн в аспекті спрямування освітніх програм.

2. Доцільно було б перенести підрозділ 1.4 з першого розділу до другого, оскільки у першому розділі здійснюється теоретичний аналіз проблеми дослідження, а в другому розділі розглядаються практичні аспекти професійної підготовки в коледжах Китайської Народної Республіки

3. У підрозділі 2.2 детально описано організаційно-педагогічні умови, які сприяють професійній підготовці сільської молоді в коледжах Китайської Народної Республіки як складника стратегії подолання бідності. На нашу думку, було б доцільно структурувати в описі ці умови за рангами, які їм були надані.

4. Структурно-функціональна модель процесу професійної підготовки сільської молоді в коледжах Китайської Народної Республіки як складника стратегії подолання бідності містить 5 блоків. Бажано було б розділити операційно-діагностичний блок на два окремі блоки, оскільки це дозволило б більш детально відобразити зміст кожного з них.

5. На особливу увагу заслуговує той факт, що автор дисертації був керівником трирічного наукового проєкту, пов'язаного із темою дослідження, на рівні провінції Хенань. Зважаючи на актуальність проєкту, доцільно було б не обмежуватися тільки його основними положеннями, представленими у третьому розділі дисертації, а подати у додатках більш розлогий опис цього проєкту і його результатів.

Однак, висловлені зауваження та побажання носять, в основному, дискусійний характер, а тому не мають суттєвого впливу на високу позитивну оцінку рецензованого дисертаційного дослідження. Робота, безсумнівно, містить значні наукові доробки та нові, раніше не захищені наукові положення. Отримані результати є важливими для вивчення досвіду професійної підготовки сільської молоді в коледжах Китайської Народної Республіки та корисними для повоєнної відбудови сільських територій України.

Висновок. На основі вивчення поданої роботи можна дійти висновку, що дисертація на тему: «Дослідження та практика професійної підготовки сільської молоді в коледжах Китайської Народної Республіки як складника стратегії подолання бідності» є завершеною, самостійно виконаною науковою працею, що має вагоме теоретичне й прикладне значення для розвитку педагогічної науки, заслуговує позитивної оцінки, відповідає вимогам наказу Міністерства освіти і науки України № 40 від 12 січня 2017 року «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» (зі змінами) і Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12 січня 2022 року (зі змінами), а її автор Ван Хунмін заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 «Освітні педагогічні науки» галузі знань 01 «Освіта/Педагогіка».

Офіційний опонент завідувачка кафедри педагогіки, психології, початкової, дошкільної освіти та управління закладами освіти Закарпатського угорського університету імені Ференца Ракоці II, доктор педагогічних наук, професор Олена БІДА